

מִשְׁנָה לְמִלָּה.

משל"מ (פ"א מהל' תפילין הי"ג) הביא דברי הב"י (יו"ד סי' רפ"א) ממס' סופרים והמרדכי (סוף הל' קטנות) ס"ת שפתבו גר וממזר פסול ופי' דהא דמ"ס מייירי בגר שאוכל גבלות וכשהגיע לפסוק לגר אשר בשעריך גו' וה"נ בממזר כשהגיע לפסוק לא יבוא ממזר גו' והקשה דהא בלא"ה פסול משום דאינו בקשירה כמ"ש בעפ"ם וקטן כו' עכ"ל: והנלע"ד דלשון המרדכי שם אוכל גבלות לתאבון וע"כ י"ל הפנה דמייירי בקבל עליו כל המצות חוץ מגבלות לתאבון וגם זה מקרי גר תושב אף דקיי"ל כחכמים דס"ל בגמ' (ע"ז ס"ה) דג"ת מקרי בקבל עליו ז' מצות ולא כר"מ ולא כאחרים שם.

ומפירש"י (יבמות מ"ח) בפ' וינפש בן אמתה והגר משמע דמצווה באזהרת שבת ועי' תוס' שם ואף דפירש"י שם מטעם דחלול שבת כע"ז מ"מ הרי דלאו דוקא בג"ת שקבל עליו שלא לעבד ע"ז וי"ל דמייירי בג"ת כה"ג וע"כ דלא מקרי ישראל מומר לתאבון לענין שחיטה דבודק ספין כו' דשאני גר דלא קבל עליו מתחלה איסור גבלות ולא מקרי ישראל כלל וכמ"ש בגמ' (בכורות ל') ותוספתא דמאי פ"ב גר שפא לקבל עליו כל התורה חוץ מד"א מה"ת אין מקבלין אותו וריב"א אומר אפי' דקדוק קל מד"ס וע"כ דלא פליגי על ר"מ ור"י ואחרים שם בגמ' ע"ז לענין ג"ת והמתלוקת דשם מייירי לענין להחיותו דר"מ ס"ל דדי בזה דנקרא ג"ת בקבל שלא לעבד ע"ז וחכ"א דוקא בקבל עליו ז"מ הוא הנקרא ג"ת אבל בלא"ה דהיינו ג"ת דר"מ לדברי חכמים הוא עפ"ם גמור ולאחרים דוקא בקבל כל המצות חוץ מגבלות וג"ת דחכמים לאחרים יש לו דין עו"ג ולא דין ג"ת אבל מ"מ לכו"ע אף בקבל עליו כל המצות חוץ מגבלות ואף דרך לתאבון לא מקרי גר צדק אלא ג"ת וממילא דמניח תפילין וסניב בתפילין ומקרי בר קשירה וא"ש דצריך לטעם כשהגיע לפסוק לגר אבל בלא"ה הי' אפשר לכתובת סת"מ: ובזה א"ש מ"ש הש"ף יו"ד ס"ב סק"ג בפ' הש"ע גר תושב שקבל עליו ז"מ וכ' הפמ"ג שם או רק שקבל שלא לעבד ע"ז.

ולכאורה הלא מבואר דאין מקבלין אותו לגר גמור עד שיקבל עליו כל המצות בשלימות וממילא דדינו עדיין כעפ"ם. ועוד דמה הוסיף הפמ"ג דהלא פשיטא דאף בקבל עליו ז"מ דינו כג"ת ושחיטתו פסולה ולפמ"ש א"ש דלעולם אף לפ"מ דקיי"ל ברמב"ם וכהפ"ו כחכמים דג"ת המקבל עליו ז"מ מ"מ מקרי ג"ת אף בקבל עליו כל המצות חוץ מד"א ואף לתאבון ולא מקרי ג"צ ולא ישראל מומר וא"ש לפמ"ש הש"ף סק"ב דעפ"ם שאינו עובד עפ"ם שחיטתו פסולה מה"ת וזה נכלל בדברי הרמ"א שהגיה בגון גר תושב דג"כ דינו כעפ"ם וז"ש הש"ף שקבל עליו ז"מ ר"ל כהלכה דקיי"ל כחכמים שם דגם זה מקרי ג"ת ולא עפ"ם והו"א דאין שחיטתו פסולה מה"ת והוסיף עוד הפמ"ג או שקבל עליו שלא לעבד ע"ז ר"ל דזה פונת רמ"א במ"ש בגון ג"ת בהגהתו על המחבר שכ' שאינו עובד עפ"ם אבל באמת אף בקבל כל המצות חוץ מד"א ג"כ מקרי ג"ת כמש"ל דינו כעפ"ם שאינו עובד עפ"ם פנ"ל: משל"מ ולח"מ (פ"ה מה' יו"ט ה"א) הקשו על הה"מ שכ' בגולד בשפת יש אוסרין ויש מתירין ואפי' ביומו מותר לחולה והא ע"כ בחולה שי"ב סנה וזה הפל מותר: והנלע"ד דר"ל אף דיש בידו לשחוט האם עבד החולה מ"מ מותר לשחוט גם העגל ולבשלו ול"ח למקצה דהא נדאי שיהי' הטעם דמוכן

אגב אמו כמ"ש בגמ' (ביצה ו' א') ונו"ל דאף בחלה היום מותר לפמ"ש בש"ע או"ח (סי' ש"ח) השוחט לחולה בשבת בין בחלה היום כו' עי' ט"ז ומג"א משום דקיי"ל כר"ש במקצה בשבת היכא דלא דחי בידים ורק משום איסור שחיטה.

ועוד דאף לר"י דס"ל מוקצה ואף לשיטת הרא"ש ונהר"ן בשוחט לחולה בשבת שחלה היום דאסור לבריא מטעם מוקצה אף לר"ש מ"מ ה"א במוכן אגב אמו לחולה עצמו והנה מצאתי בקובץ שתי דר"ל מותר לבריא ולחולה שיב"ס באומצא כמ"ש הרמב"ם (פ"ב מה"ש) וז"ש הה"מ אף לשיטת יש מי שסוברים דאסור לבריא וכמ"ש רש"י (חולין ט"ז) אבל חולה שיב"ס מותר עכ"ל.

ולפמ"ש א"צ לזה דלחולה עצמו שיב"ס מייירי דמותר העגל בשבת: משל"מ (פ"ג מהל' אישות) בשם הריב"ש דאם לא בירך ברפת אירוסין מברך לאח"כ פמו בברהמ"ז דמברך קודם שנתעפל. והקשה דהא בברהמ"ז מברך על הנאה לשעבר וה"א דומה לברכה ראשונה דמברך עובר לעשייתו ואם שכח ולא בירך לא יברך עוד אחר שאכל עכ"ל: והנלע"ד עפמ"ש בש"ע או"ח (סי' תס"ז) דמברך עד שיגמור סעודתו וידעתי נ"ל פי אף דלא יאכל עוד פת כ"א שארי דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה וכמ"ש בפמ"ג לענין ברהמ"ז מה"ת כדי שביעה אף בצירוף מאכלים אחרים וכבר הבאתי ראיה לזה מגמ' (ברכות מ"ח) בעובדא דנאו ושמעון בן שטח וה"נ סעודה מקרי כ"ז שלא גמר סעודתו ומברך דאל"כ נדאי דצריך לברך על הפת שיאכל עוד ומאי קמ"ל בזה ופשיטא אם נאמר דהריב"ש ס"ל כהראב"ד דמברך אף אחר שגמר סעודתו והאירוסין ג"כ נמשך עד הנשואין וכמ"ש הרמב"ם וכו"פ במצוה שיש לה המשיך דמברך כ"ז שעסוק בהמצוה: שם (פ"ו מה"א הט"ז) במקדש מעכשיו ע"מ שיתן לה ר' וזו כשיתן לה הר' וזו מקודשת למפרע ואם כופין לקיים התנאי ולומר כנוס או פטור בשם הריטב"א אהא דגמ' (קדושין ס' א') רב הונא אמר והוא יתן כו' דאין כופין והקשה מהא דלעיל (ח' א') אמר ר"א המקדש במנה ונתן לה דינר ה"ז מקודשת וישראלים והריטב"א בעצמו ס"ל שם דכופין: והנלע"ד עפמ"ש הרמב"ם (פ"ח מה"ג הי"ז) דמגרש על תנאי יכולה מיד להנשא לאחר וא"ח שפא לא יתקיים התנאי ממילא ה"א בקדושין על תנאי ומעכשיו בנדאי יכול ומותר לישא אותה מיד ומה שייך כאן כופין וכמ"ש דכאלו פירש בשעת הקדושין שהיא תמתין ונתעגן.

משא"כ במקדש במנה ונתן לה דינר וישראלים הואיל ועיקר הקדושין רק בהמנה שייך שפיר כופין דא"י לישאנה תיכף דלא נשלמו הקדושין כמ"ש בלשון וישראלים ורק לענין דחלין הקדושין למפרע וה"א לא שייך הך סברא דסברה וקבלה דאדרבה סמכה דעתה שישלם הקדושין משא"כ בפרוטה ע"מ שיתן ר' וזו: שם (פ"ז מה"א הט"ז) במקדש לאחר שיתלוצץ לה יבמיה כו' פי' בכ"מ כיון דאם הי' מקדשה עכשיו מקודשת מספק לא מקרי דבר שלב"ל ותמהו כולם ע"ז והה"מ כ' מקודשת מספק: והנלע"ד דהכ"מ דייק מדברי הגמ' (קדושין ס"ג) וכ"פ הרמב"ם דאף ל"מ דא"א מקנה דשלב"ל מ"מ בקדשה מעוברת בהופר עוברת מקודשת פירש"י והה"מ דס"ל דדבר שלא בא לעולם היינו לגמרי אבל במקצת מקרי דבר שפא לעולם וה"נ י"ל כן: שם (פ"ט מה"א הכ"ב) בדין קול בשם הפו' בקלא דסבלונות והקשה במשל"מ הלא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד פי"ז

מהא"ב ביצא עלי קול שהיא חלוצה: והנלע"ד דלא דמי לחליצה שהוא איסור דרבנן גמור בלא שום ספק משא"כ בקלא דסבלונות דה"ל קדושי ספק כמ"ש הרמב"ם פ"ט מה"א וקולג"כ דרבנן מטעם ספק כמ"ש ברמב"ם ובטוש"ע אה"ע (סי' מ"ה) וא"כ ביצא קול דסבלונות ה"ל ס"ס ותליא במחלוקת הראשונים לענין ספד"א מה"ת לחומרא או לקולא ועכ"פ ל"ד לספד"ר: שם (פ"י מה"א סק"י) הביא דברי הר"ן פ' נערה בענין מוחלת פתופתה לענין פתופת בנין דכרין ושאלו להרי"ף איך יתכן במחלה והא אסור לדור עם אשתו בלא פתופת ותי' הר"ן דמ"מ יתכן הדין דפתופת ב"ד בעבר כו'.

והקשה במשל"מ מהר"ן (מגילה י"ז א') בשם הירושלמי הי' פותבה כו' הדין אמה פורים מותר במלאכה: והנלע"ד דל"ד להתם דכאן יש לדון בדין פתופת ב"ד שהוא מלתא בפ"ע ומה לנו בזה אם עבר האיסור.

משא"כ בהי' פותבה יש לנו לומר דה"ל מהב"ע ולא יצא בהמגילה ועוד דמאחר שנה רוצה לצאת יד"ח במצנות קריאת המגילה או כשפא לימלך אם יצא יד"ח היתכן שירצה לעשות איסור מלאכה אם אסור במלאכה אע"כ דמותר: שם (פט"ו מה"א סקט"ו) הקשה בשם תשו' הרא"ש דסתרי אהדי דבס"ה כ' בטוענת שאינו איש דכופין כו' וגובה עיקר פתופה.

ובסי' י"ב כ' בהיפך פיון דע"י כפיית ב"ד ל"מ אלא לגט אבל לממון פיון דעומד וצונח שיש לו גבורת אנשים אין פח בב"ד להוציא ממון עכ"ל: והנלע"ד דבגבורת אנשים יכול להכחיש ומש"ה מספק א"י להוציא ממנו.

משא"כ בדבר שא"י להכחיש כמו ביורה פחץ וכיו"ב נאמנת ומוציאה פתופתה וענין בטור סי' קנ"ד שהביא הרבה תשו' הרא"ש בענינים אלו ובחדושי הגהות שם הקשה אמ"ש הטור מתשובת הרא"ש פל' מ"ג ס"ה בטוענת שאין לו גבור"א והוא מכחיש נאמנת וכופין להוציא אבל לא יתן פתופה ולקמן מיד הביא מתשובת הרא"ש ס"ד בענין בכה"ג ויתן פתופה כו' ולהפרישה שם שכ' שאינו מכחיש לק"מ ובזה א"ש גם קושית המל"מ אף כשנאמר דמשמעות שאינו איש ר"ל בגדר גבור"א וכיו"ב: שם (פ"ק ט"ו מהא"ב סק"י) מ"ש על הרמב"ם בדין הפא על האשה שנתקדשה ספק קדושין דהנלד ספק ממזר וז"ל שמתתי מקשים ממהרי"ק הביאו בכ"מ פ"י מה"ג דמשמע מהרמב"ם שכ' כ"ע שפאמר ס' מגורשת הנלד ס' ממזר ולא הזכיר ג"כ כ"מ שפאמר ס' קדושין ע"כ דעתו דבספק קדושין הנלד כשר מטעם פנוי' עכ"ל: והנלע"ד ליישב דהכא מייירי בס' קדושין כמו בדין שו"פ במדי ובעיני דתיקו ולא אפשרטא כמ"ש בכ"מ בגמ' דלא שנייך חזקת פנוי' כמ"ש הר"ן (קדושין ה' ב') בדין נתן הוא כו' דמסתפק בזה ובכל ס' קדושין והביא בשם הרמב"ם והרי"ף דצריכה גט מה"ת ועפ"ת אה"ע סי' ל' ס"ה סק"ב בשם קהלת יעקב וא"ש דהתם השמיט הרמב"ם מלכתוב כ"מ שפאמר ספק קדושין משום דבקדושין מצינו אנפן ומקום דיש חזקת פנוי' כמו ב' אומרים נתקדשה וב"א לא נתקדשה וכמ"ש התוס' (פתופות כ"ב) משא"כ בשו"פ במדי ובדין נתן הוא כו' דלשיטת הרמב"ם והרי"ף פנ"ל לא מוקמינן לה אחזקת פנוי' ועוד כיו"ב: משל"מ (סוף הל' נערה) מ"ש על הרמב"ם בדין מוציא ש"ר על נשואין הראשונים דבגמ' פתופות (מ"ו) בעיני דלא אפשרטא ופסק דפטור מקנס ומלקות וגם אם רצה לגרש יגרש הלא ספד"א לחומרא:

והנלע"ד דהרמב"ם לשיטתו דבמקום שנוגע בממון שאני וכמ"ש הר"ן (נדרים ז) בדין יש יד לצדקה בשם הרשב"א וכמ"ש בחו"מ (סי' ר"ס) מחלוקת הרמב"ם וקרא"ש ואפשר לומר דמ"מ ל"ד לשם דעיקר דין דאורייתא רק בממון דכל דיני ממון הנה בספק גזל וכמ"ש באס"ז ב"מ.

משא"כ ה"א דעיקרה באיסור פמו ה"א דמצוה דולו תהי' לאשה ול"ת דלא יוכל לשלחה והוצאת ממון דשאר פסות ממילא פא לא שייך בזה דין ממון ושפיר יש לחייבו מספק. אף נ"ל דזה נדאי פשיה"ל עליו חוב ומצוה לישאננה ולא לשלחה מ"מ לענין ממון נדאי דאין מוציאין ממנו מספק ממילא י"ל דלא שייך בזה לחייבו וביותר לפמ"ש הרמב"ם דספד"א רק מדרבנן לחומרא בנדאילא תקנו חז"ל לישא אשה באופן שיהי' פטור מצרכי אשתו לרעתה: במשל"מ (פ"ג מהל' מלוה ה"ד) חקר ותמה עמ"ש הרמב"ם שם דאינו לוקה הממשכן בין עני בין עשיר משום דניתק לעשה דהשבת העבוט ובאמת אין העשה כ"א בעניי כמ"ש ואם איש עני הוא ונ"ל וראי' לדבר ממ"ש הרמב"ם רפ"א מה"ת דמש"ה לוקין על התמורה אף דה"ל לאו הנל"ע משום דהלאו כולל יותר מהעשה כמ"ש דאין הצבור והשנותפים עושין תמורה: והנלע"ד בזה דגם בגזל לפמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' גניבה ה"א והל' גזילה פ"א ה"ב ובטוש"ע סי' שמ"ח דגזל נכרי אסור מה"ת ועובר בל"ת ולפמ"ש השעה"מ ועו"פ דאין בנכרי מ"ע דהשבה וא"כ אין כאן לאו הנל"ע ועכצ"ל החילוק הואיל דהל"ת כולל כל העולם משא"כ העשה דיש שאינו חייב בהעשה ממילא א"ש בגזל דהל"ת שנה בכל כמ"ש הרמב"ם וכה"פ דס"ל דג"כ אסור מה"ת וגם ב"נ שייך בל"ת דגזילה וגם בעשה דהשבה שייך הנכרי כמ"ש התוס' (ע"ז ע"א ב' ד"ה ואי עירובין ס"ב א' ד"ה ב"נ) וה"נ במשכון דהל"ת שייך בין בעני בין בעשיר וגם העשה שייך בכל ואין חילוק רק לענין השבת העבוט לעשיר וה"נ גם בגזל דאין עשה דהשבה לעכו"ם משא"כ בתמורה דלא שייך העשה בצבור ושותפין עצמן.

ועוי"ל מצד הסברא דמה דלא שייך בעשיר לא מקרי בשביל זה אינו שנה בכל הואיל דגם העשיר יכול להיות עני וכמ"ש בלקט (גמ' גיטין י"ג) דאיבעי מפקיר ולענין דמאי עיי"ש בכ"מ ולא מצינו בזה חילוק: משל"מ (פ"ו מהל' טוען ה"ו) מקשה על תשובת קרא"ש (פ"ל ס"ו) שפסק בדין ה"ל פרה לשוחטה וא"ל חבירו שחוט ואם תמצא טריפה אני אתן לה פטור דאין כאן אלא דברים בעלמא בלא קנן ויכול לחזור בו והקשה דה"ל לחייב מטעם ערב פיון שלא הי' רוצה לשחטה מחשש טריפה ורק על פיו שנתערב לשלם לו עשה מעשה ושחטה עכ"ל: ונלע"ד דקרא"ש לשיטתו א"ש ולק"מ דאי' בחו"מ סי' ש"פ ס"א מחלוקת הרמב"ם וקרא"ש בדין האומר לחבירו זרוק מנה לים ואתחייב אני לה עי' בר"ן פ"ק דקדושין סברת הרשב"א דלא שייך ערב כ"א בזכיות האחר ולא באבודה מן העולם וכ"א פרא"ש קדושין שם סי"ג מבואר להדיא דהיכא דלא מטא הנאה לשום איש לא דמי לערב עכ"ל: רמב"ם.

רמב"ם (פי"ג מהל' תפלה ה"ו) י' פסוקים שפסוה התורה יחיד קורא אותן פ"א ואין צריך לקרות בצבור ותמהו עליו מאין מצא מקור לזה: ונלע"ד דמקורו מזה דתנא פאן (בגמ' מנחות ל') וברמב"ם שם ה"ו בלשון יחיד קורא אותן ובקללות שבת"כ אי' בגמ' (מגילה ל"א) ורמב"ם שם ה"ז וטוש"ע סי' תכ"ח ס"ו בלשון אחד קורא כו' וע"כ דפי' יחיד ר"ל

לַאפּוֹקֵי צְבוּר: רַמְבַּ"ם (פ"א מהל' תַּפְלִין ה"א) מְזוּזָה א"צ עֲבוּד לְשִׁמָּה וּכ"א בְּרִשׁ"י (מְנַחוֹת מ"ב ב').

וּבִתּוֹס' שֵׁם תָּמָה מֵאִין יֵצֵא לוֹ: וּנְלַע"ד דא"י בַּגְמ' מְנַחוֹת (ל"ד א') מְנִין דְּצָרִיד קִלְף בְּמְזוּזָה יָכוֹל בְּאַבְנִים ת"ל כְּתִיבָה כְּתִיבָה פִּירִשׁ"י דִּילִיף מְכַתֵּב דָּגֵט וּבִתּוֹס' פִּי דִּילִיף מִס"ת וְסוּטָה וי"ל דְּרַמְבַּ"ם בְּשִׁיטַת רִשׁ"י דִּילִיף מַגֵּט וּמִמִּילָא דא"צ עֲבוּד לְשִׁמָּה רַק כְּתִיבָה לְשִׁמָּה כְּמוֹ בַּגֵּט מִשָּׂא"כ לַתּוֹס' צָרִיד עֲבוּד לְשִׁמָּה.

אַמְנָם לִפְמ"ש בַּגְמ' וְרִשׁ"י שֵׁם (מ"ג) דְּמִשְׁמַע דְּסָפְרִים וּמְזוּזוֹת דִּינָם שְׁוָה שֵׂא"צ עֲבוּד לְשִׁמָּה וְיָכוֹל לְלַמֵּד מִס"ת וְעֵינֵין תוּד"ה תַּפְלִין שֶׁכְּתִיבוּ לְחֶלֶק לְשִׁיטַת רִשׁ"י בֵּין ס"ת לְסָפְרִים וְעֵינֵין תּוֹס' סִנְהֶדְרִין (מ"ח ב') ד"ה אַע"פ לְעִנְיָן תַּפְלִין לְשִׁיטַת רִשׁ"י דא"צ עֲבוּד לְשִׁמָּה בְּעוֹר הַחֹפֶה וְאִין לְחֶלֶק בֵּין עוֹר לְגוֹיִל הִס"ת עֵינֵין הֵיטֵב וְצ"ע מַגְמ' מְנַחוֹת שֵׁם מ"ב: רַמְבַּ"ם (פ"א מהל' חו"מ) הָאוֹכֵל חֶמֶץ בְּפֶסַח אִפִּי פְחוֹת מְכַזִּיב אֲסוּרָה"ת שְׁנֵאֲמַר לֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ.

וְהִקְשׁוּ עָלֵינוּ מֶהָא דְקִי"ל כִּר"י דח"ש אֲסוּר מַה"ת מְקַרְאֵי כִמ"ש בְּיוֹמָא (ע"ד) וְלָמָּה הֵבִיא פָּאן יִלְפוּתָא דל"י חֶמֶץ: וּנְלַע"ד עִפְמ"ש בְּדִין ח"ש בְּמִצְוָה וי"ל דְּלְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם בְּפָחוֹת מְכַזִּיב עוֹר בְּמִצְוָה לֹא יֵצֵא וְאִינוּ כְּלוּם וְכִשְׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם כִּמ"ש בְּתוֹס' קְדוּשִׁין ל"ט.

וּא"ש הוֹאִיל וְאִתְקַשׁ אֲכִילַת חֶמֶץ לְאֲכִילַת מִצָּה כִּמ"ש בַּגְמ' (פְּסָחִים ל"ה) וּמִמִּילָא הֵנָּה אֲמִינָא דָּגָם בְּחֶמֶץ אִינוּ חֵיִיב בַּח"ש: רַמְבַּ"ם (פ"א מהל' שוֹפָר ה"ג) וְכֵן שוֹפָר שֶׁל עוֹלָה לֹא יִתְקַע וְאִם תִּקַּע יֵצֵא שְׂאִין בְּקוֹל דִּין מְעִילָה וּא"ת הִרִי נִהְיָה בְּשִׁמְעֵת הַקּוֹל מִצְוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ עַכ"ל.

בַּלַּח"מ שֵׁם הַקֶּשֶׁה מֶהָא דְקוֹל וּמִרְאָה וְרִיחַ אִין בְּהֵם מְשׁוּם מְעִילָה (פְּסָחִים כ"ו) וְרַמְבַּ"ם פ"ה מַהֲל' מְעִילָה וּבַגְמ' (ר"ה כ"ח א') מְשַׁמַּע דִּישׁ בְּקוֹל דִּין מְעִילָה וְרַבָּא עֲצָמוּ ס"ל כֵּן וְתִי' שֵׁם. אַמְנָם תָּמוּהָ לִי דְלִטְעָמָא דְמַלְל"נ לָמָּה אֲסוּר לְכַתְּחִלָּה לְתַקְנָה בּוֹ וְהִלָּא בְּמִנְדָּר הִנָּא מְשׁוֹפָר כ' בּוֹזָה"ל לְפִיכָף הַמִּנְדָּר הִנָּא מְשׁוֹפָר מִן תַּקְנָה לְתַקְנָה בּוֹ תַּקִּיעָה שֶׁל מִצְוָה עַכ"ל הִרִי דְלְכַתְּחִלָּה מִן תַּקְנָה וּבְשׁוֹפָר שֶׁל עַכּו"ם כ' הַב"ח בְּטוֹר ס' תַּקֵּפ"ו הִטְעַם דְּאֲסוּר לְכַתְּחִלָּה מְשׁוּם דְּמֵאִיס לְמִצְוָה וּבְמִנְדָּר הִנָּא מְשׁוֹפָר לְהַרְמַב"ם וְהִטּוֹר וְהִרְפ"ו מִן תַּקְנָה לְכַתְּחִלָּה וְלִהְרִי"ף וּבַעַד"מ אָדָם אַחֵר תּוֹקַע וְהַמִּנְדָּר הִנָּא יוֹצֵא כִּמ"ש הֵעֵט"ז שֵׁם מְשׁוּם דִּישׁ בִּנ"א שְׁנֵהֲנִים כו' מ"מ פָּאן אִין שׁוּם הַזְכָּרָה דְּמִן תַּקְנָה לְכַתְּחִלָּה וְכָאן לֹא שְׁיִיד הִטְעַם דְּמֵאִיס וּבְשׁוֹפָר הַגְּזוּל אִי בְשׁו"ע ס' תַּקֵּפ"ו בַּמַּג"א סק"ד דִּמ"מ אִין מְכַרְכִּין מְשׁוּם דְּהוּא בַּעֲבִירָה כִּמ"ש ס' תַּרְצ"ד בְּמַגִּילָה גְּזוּלָה וְעֵינֵין לִב"ש שֵׁם עַל הַמַּג"א וְשִׁפִּיר גִּיחָא דִּמְש"ה נִקֵּט לְשׁוֹן דִּיעֲבַד וְהָכָא אִין לֹמַר דִּמְש"ה לֹא יִתְקַע מְשׁוּם הָעֲבִירָה וּמְשׁוּם בְּרָכָה דִּלֹּא הַזְכָּרָה בְּזֶה הַבְּרָכָה כִּמ"ש בְּגְזוּל וְעוֹד דְּכָאן הָעֲבִירָה מְשׁוּם הִנָּא וּמַלְל"נ מִשָּׂא"כ בְּגְזוּל דֹּאף בִּלְאִי הִנָּא מְקַרֵּי עֲבִירָה וְהָאִיסוּר רַק מְשׁוּם גְּזוּל וְהִתֵּיר דֹּאִין גְּזוּל בְּקוֹל ל"מ לְעִנְיָן בְּרָכָה וּמִמִּילָא דְלְכַתְּחִלָּה אִין לְתַקְנָה מְשׁוּם הַבְּרָכָה וְכִמ"ש ה' לֹא יִתְרַנּוּ הָעָרוֹם וְהָאֵלִם כו': וְהַנְלַע"ד עִפְמ"ש בַּגְמ' (זְבָחִים פ"ו) כָּל הַסִּגְיָא שֵׁם בְּמַחְלוּקַת ר' וְחִכְמִים לְעִנְיָן פִּרְשׁוּ אִם יִרְדּוּ עֵינֵין שֶׁ אֵבֵל לְכַתְּחִלָּה לְכו"ע אִין לְהַפְרִישׁ הַקְרָנִים וְכו"ב דְּחִשִּׁיב בְּמִשְׁנָה שֵׁם וְצָרִיד לְהַקְטִירָם כִּמ"ש שֵׁם בַּגְמ' מִמִּקְרָא מְפֹרָשׁ וְעֵינֵין רִשׁ"י (ר"ה כ"ח) בְּדִין זֶה

דמייר' בפרשו מחיים כו' וא"ש דלא יתכן לשון לכתחלה משום דלכתחלה לשריפה עומד
אם לא בפרשו דיעבד אמנם נ"ל דמותר לתקוע בו אף לכתחלה בפרשו דיעבד רק שאין
לתלוש לכתחלה: רמב"ם (שם פ"ב ה"ו) ולמה אין תוקעין שםא יטלנו בידו ויעבירונו ד'
אמות ברה"ר או יוציאנו מרשות לרשות כו' ולכאורה תמוה דלמה שינה מלשון הגמ'
דנקט רק הטעם דיעבירונו כמ"ש (ר"ה כ"ט ביצה י"ח מגילה ה' סנפה מ"ג) ובתוס' שם
דמשה"ה לא נקט שםא יוציאנו משום דיש ה'יכר בהוצאה מרה"י לרה"ר או משום דנמלך
להוציאו ובטל עקירה ראשונה פטור עיי"ש: והנלע"ד דהרמב"ם ז"ל דייק בלשונו
שיוליכנו למי שיתקע לו ולא כמ"ש בגמ' שאין הפל בקיין כו' וא"ש דבכ"מ שהנזכר
ברמב"ם דין מצות אלו שאין דוחין שבת לא הנזכר רק שםא יעבירונו כמ"ש בגמ' רק
הכא בדין שופר מזכיר ג"כ טעם דשםא יוציאנו.

ולכן י"ל דכונת הרמב"ם במ"ש שמוציאו מרשות לרשות ר"ל שיעמוד ברה"י ויוציא
השופר לרה"ר ליתן לתוף ידו של התוקע להוציא ולא שיוליף בעצמו השופר ומשה"ה
חיישינו שפיר מפני שאין לו ה'יכר בנתינה מיד ליד וכמ"ש לא יעמוד ברה"י וישתה
ברה"ר דחיישינו שםא יביא הפלי אצלו.

משא"כ בלולב שצריך דוקא בעצמו ליתול וכן בכלי לטבול. ואז יש לחשוש שםא יוציאנו
בעצמו ויזהר לא חיישינו לשםא יוציאנו בעצמו דאית לי' ה'יכרא וכן במגילה אי' ברמב"ם
וילף אצל מי שהוא בקי לקרותה וג"כ כמ"ש דלא יתכן לומר שיתן המגילה לעמוד בחוץ
לקרות המגילה משא"כ בשופר דסגי בט' קולות מה"ת ודי בשהי' מועטת: עוד אמרתי
בענין דחיית מ"ע דשופר.

במהר"ם שיק על התר"ג מצות פ' אמור הביא דברי החת"ס שכ' דאפי' רבא דס"ל דיו"ט
ל"ת גרידא מ"מ יו"ט דר"ה עשה ול"ת דאל"כ קשה מגמ' (ר"ה ל"ב ב') אין שם עולין
באילן כו' מ"ט יו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת נעשה א"כ לאלו המ"ד דלא ס"ל
כרב אנשי וס"ל דיו"ט ל"ת גרידא הדק"ל למה אין עשה דשופר דוחה ל"ת דיו"ט אע"כ
דיו"ט של ר"ה שאני מטעם שנאמר בו שפתון וה"ל עשה ול"ת לכו"ע ול"ז להבין דהלא
מכשירי מצנה אין דוחין יו"ט ומ"ש הר"ן שם מטעם בעידנא דלכא' בלא"ה אינו דוחה
אף י"ל דאפשר מכשירי מצנה ג"כ מטעם בעידנא אין דוחין יו"ט ודמי לאוכל נפש דאין
מכשירין דוחין יו"ט באפשר מאתמול.

ולכן נ"ל כמ"ש הר"ן דקושטא דמלתא קאמר אבל באמת מטעם בעידנא ולק"מ עיי"ש
וא"ש דגם ל"מ"ד יו"ט ל"ת גרידא מ"מ אינו דוחה משום דמכשירין דאפשר מאתמול
ולא הנה בעידנא ובתוס' (שבת כ"ו) הקשו ל"מ"ד יו"ט ל"ת גרידא וילף דאין עשה דוחה
ל"ת ותי' משום דאפשר מאתמול ובתוד"ה ולא עולת חול פר"י דגם רבא ס"ל יו"ט עשה
ול"ת מטעם בעידנא ובטו"א למס' ר"ה כ' עפ"י הר"ן הנ"ל דא"ש ל"מ"ד יו"ט ל"ת גרידא
מטעם בעידנא כו' ובשם שפלי הלקט כ' משום דשופר עשה דרבים ודוחה אף בלא
בעידנא משו"ה הנצרך לטעם דעשה ול"ת והקשה דהדק"ל ל"מ"ד יו"ט ל"ת גרידא אמאי
לא דחי.

אָמַנָם לַפִּמ"ש א"ש הוֹאִיל וְאַפְשָׁר מֵאַתְמוֹל מִשׁו"ה לֹא דָחִי וְהָכָא קוּשְׁטָא דְמִלְתָּא כַּמ"ש
הָר"ן וּמִצִּינוּ דְּאַף מִצְנָה עֲצָמָה אֵינוֹ דּוֹחָה יו"ט בְּאַפְשָׁר מֵאַתְמוֹל כַּמ"ש בַּגְמ' (שְׁפֹת כ"ה)
וּבְפִירִש"י וְתוֹס' שָׁם. וְצ"ע בְּדַבְרֵי הָר"ן דְּהוֹצֵרָה לְטַעַם בְּעֵידָנָא לְמ"ד יו"ט ל"ת גְּרִידָא.

וְאַפְשָׁר דְּמִילָה שְׁלֹא בְּזִמְנָה וְכִיו"ב דְּאַפְשָׁר לְמַחֵר וְה"ה בַּכ"מ שְׁאַפְשָׁר מֵאַתְמוֹל וְאַפְשָׁר
לְמַחֵר אֵינוֹ דּוֹחָה יו"ט. מִשָּׂא"כ בְּמַכְשִׁירֵי שׁוּפָר אָף דְּאַפְשָׁר מֵאַתְמוֹל מ"מ א"א לְמַחֵר
מִש"ה הֵנָּה אֲמִינָא דְּדָחִי יו"ט וְהוֹצֵרָה לְטַעַם דְּבְעֵידָנָא: רַמְבַּ"ם (פ"ה מֵהַל' שְׁבוּעוֹת הִלְכָּה
'י) וְכֵן אִם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲנִי כָּל הַיּוֹם וְנִשְׁבַּע עַל הַכֹּפֶר שְׁלֹא יֵאָכְלָה וְאָכְלָה
כֹּלָה בְּאוֹתוֹ יוֹם אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא אַחַת כּו' שְׁאִין שְׁבוּעָה חֲלָה עַל שְׁבוּעָה.

וְהַשִּׁיג עָלָיו הָרֶאָב"ד ז"ל דְּמָה שְׁנִשְׁבַּע תַּחֲלָה הִ' לִיּוֹמוֹ וְאַח"כּ לְעוֹלָם. וְכ' בַּכ"מ דְּמָה
לָנוּ אִם נִשְׁבַּע בְּסוּף לְעוֹלָם דְּגַבִּי הַיּוֹם אֵין כָּאֵן תּוֹסֶפֶת.

וַיֵּשׁ לְחַקוֹר בְּזֶה לַעֲנִיד דְּהֵלֵא הָרַמְבַּ"ם פֶּסֶק שָׁם הִיא שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל תְּאֵנִים וְאַח"כּ
נִשְׁבַּע עַל תְּאֵנִים וְעֵנָבִים חַיִּיב עַל תְּאֵנִים שְׁתֵּים מִטַּעַם כּוֹלֵל וְה"נ שְׁכָלֵל בְּשְׁבוּעָתוֹ שְׁלֹא
יֵאָכְלָה לְעוֹלָם מִמִּילָא חֲלָה הַשְׁבוּעָה גַּם לִיּוֹמוֹ וְאַפְשָׁר לוֹמַר דְּשִׁאֲנִי כּוֹלֵל בְּדַבְרֵים
הַמְּוֹתָרִים מִיָּמִים הַמְּוֹתָרִים דְּדַבְרֵים הַמְּוֹתָרִים חֵל שְׁפִיר בְּרַגַּע זֹו שְׁאַסֵּר עָלָיו דְּהֵמָּה
בְּעוֹלָם מִמִּילָא דְּחֵל שְׁפִיר גַּם עַל דַּבְרֵים הָאֲסוּרִים מִשָּׂא"כ בְּלְמַחֵר דָּאִין בְּעוֹלָם עֲדִין
וְאַף שְׁחֵל הַשְׁבוּעָה מִיד מ"מ אֵינוֹ אֲלָא דְּלְמַחֵר חֲלָה הַשְׁבוּעָה לְמַפְרַע וְכַדִּין הַמְּקַדָּשׁ אֵת
הָאִשָּׁה לְאַחֵר ל' יוֹם וְאַף אִם נִדְּמָהּ לְמַקְדָּשׁ מַעֲכָשִׁין וְלֹאחֵר ל"י מ"מ בְּשַׁעָה זֹו עֲדִין
אֵינָה מְקוֹדָשֶׁת וְה"נ אֵין הַשְׁבוּעָה חֲלָה עַל הַיּוֹם מִשּׁוּם דְּלְמַחֵר שְׁאֵינוֹ בְּעוֹלָם וְעִין בַּגְמ'
(נְדָרִים י"ז) לַעֲנִין נִדָּר בְּתוֹף נִדָּר דְּלִרְבּ הוּנָא דְּנֻקָּא בְּאַמֵּר הָרִינִי נִזִּיר לְמַחֵר וְלִשְׁמוּאֵל
אָף בְּהָרִינִי נִזִּיר הַיּוֹם וּמִסִּיק בַּגְמ' דְּלֹא ס"ל לר"ה הָא דְּרַבָּה דְּחֵל בְּכוֹלֵל אֲלָא דָּאִין שְׁבוּעָה
חֲלָה עַל שְׁבוּעָה אָף בְּכוֹלֵל מִשָּׂא"כ בְּנִזִּיר מִשּׁוּם דְּמוֹסִיף יוֹם לְאַחֵר שְׁלִשִׁים וְאֵין נִזִּירוֹת
פְּחוּתָה מִל' יוֹם כַּמ"ש הָר"ן שָׁם: וְגַם בְּדִין נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכֵל מִצָּה דְּחֵל בְּכוֹלֵל דְּנֻקָּא
בְּנִשְׁבַּע בְּשָׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה מִשָּׂא"כ בְּנִשְׁבַּע בְּלִיל פֶּסַח לֹא אֲמַרִּין מִגֹּו דְּחִיילָה לְמַחֵר
תַּחוּל גַּם הַיּוֹם וְכַמ"ש בַּחו"מ ס' ע"ג בְּנִשְׁבַּע שְׁלֹא לְמַפְּרֹךְ לְפָרוֹעַ שׁוּם חוֹב וְהַש"ף שָׁם
מְחַלֵּק בֵּין מִצָּה לְסוּפָה דְּלֹא הִגִּיעַ עֲדִין חַיּוּבָם וְבֵאוּ"ת שָׁם מְחַלֵּק דְּבְכוֹלֵל הַחוּבוֹת שְׁלֹא
לִוָּה עֲדִין שְׁפִיר אֵינוֹ חֵל בְּכוֹלֵל לְבַטֵּל הַמִּצְוָה שְׁלֹא לְפָרוֹעַ הַחוּב שֶׁהִגִּיעַ זַמ"פ עֲכָשִׁין אָף
דְּלֹאחֵר שְׁלִלָּה יַחּוּל הַשְׁבוּעָה לְמַפְרַע מ"מ לְמַפְרַע אֵינוֹ חֵל שְׁבוּעָתוֹ בְּכוֹלֵל אֲבָל בְּכוֹלֵל
יְהוּדִים וְא"י דְּהַפְקַעַת הַלְוָאָתוֹ מוֹתֵר שְׁפִיר חֵל שְׁבוּעָתוֹ וּמִמִּילָאָה"נ א"ש דְּבָרֵי הַכ"מ
כָּאֵן דְּכִינוּ דְּהַיּוֹם אֲסוּר כָּכָר מִשְׁבוּעָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה: רַמְבַּ"ם (פ"ז מֵהַל' נְדָרִים ה"ט) אֲסוּר
עַל עֲצָמוֹ הַנָּאָתוֹ עַל בְּנֵי עִירוֹ אֲסוּר לְשֹׂאוֹל עַל נִדְּרוֹ לְחֶכֶם כּו' עִי' כ"מ דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם
גִּייעָה וְא"א מִתִּיר נְדָרֵי עֲצָמוֹ: וְהַקְשָׁה בַּמִּשְׁל"מ מַגְמ' (ב"ב ע"ד א') בִּרְבַּב"ח שְׁאַמֵּר
הַקְב"ה מִי מִפְּרִי לִי וְהָא רַבב"ח נוֹגֵעַ בְּדַבָּר וְלָמָּה מְחַפּוֹ עָלָיו וְכֵן בַּמִּרְע"ה וַיִּחַל מִשָּׁה
שְׁהִתִּיר לוֹ שְׁבוּעָתוֹ עַכ"ל: וְהַנִּלְע"ד עַפְמ"ש אַא"ז הַגָּאוֹן רַמ"צ ז"ל אַבְד"ק אֲנְטִיפָאלי
בַּגְמ' כ"ב בְּעוֹבְדָא דְּרַבב"ח שָׁם בְּטַעַם שְׁאַמֵּר מִי מִפְּרִי לִי בְּלִשׁוֹן הַפָּרָה עַפְמ"ש הָרַשְׁבָּ"א
(גִּיטִין ל"ה ב') אֲלֻמָּנָה נוֹדֶרֶת לִיתוּמִים כּו' וּפְרִיָּהּ וְדִלְמָא תִּלְף לְחֶכֶם וַיִּתִּיר נְדָרָה וּמִשְׁנֵי
דְּצָרִיף לְפָרֵט וְהַקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א דְּבִלָּא"ה הָא צָרִיף חֲרָטָה וְכָאֵן לֹא שְׁיָיִף חֲרָטָה דָּאִם לֹא
נְדָרָה לֹא הִיא גּוֹבָה כְּתוּבָתָהּ וְתִי' דְּכָאֵן בַּע"כ נְדָרָה וּמִתַּחֲלָה לֹא רָצָתָה לְנִדְּרוֹר וְרַק מִשּׁוּם

גביית פתנתה ממילא דא"צ חרטה דדוקא רנ מתחלה לנדור מאיזה טעם אין החכם יכול להתיר אא"כ מתחרט מעיקרא משא"כ הכא.

ודומה לבעל שמפר בלשון הפרה בלא חרטה ונדוע דרצון השי"ת להטיב ולא להרע ולפ"ז בשבועה על הגלות הי' שלא מרצונו ומש"ה א"ש לשון הפרה ומש"ה שחקו מרבב"ח דאיף טעה וסבור דהשבועה הי' על המבול שלא יביא עוד דזה לטובה וצריך חרטה ולמה אמר בלשון הפרה מי מפר לי עכ"ל.

ובזה א"ש דלכאורה למה לא הפך רבב"ח לאח"ז ולפמ"ש בגמ' שוב אין תקנה להפך אף לפמ"ש פינו דשייך לשון הפרה וכבעל שמפר נדרי אשתו דוקא ביום שמעו ולא לאח"ז וממילא א"ש הכא דדוקא בהתרת חכם צריך דוקא שלא הי' נוגע בדבר וכמ"ש לא יחל דברו וכמ"ש הרמב"ם דאינו מתיר שבועת עצמו משא"כ בהפרת הבעל שהוא נדאי נוגע בדבר ואדרבה אין בידו להפך כ"א בדבר שבינו לבינה וכמ"ש הכ"מ בטעם הפרת הבעל דכל הנזרת ע"ד בעלה וה"ל באלמנה דמתחלה לא רצתה לנדור ובע"כ נדרה ממילא דמהי הפרה אף בנוגע בדבר.

ועוד יש להסביר עפמ"ש הכ"מ והלח"מ ליישב דברי הרמב"ם פי"ג מהל' נדרים במ"ש דהבעל עוקר הנדר והוא נגד הגמ' עיי"ש שכ' דהחכם מתיר הנדר אף מ"מ חל מתחלה והבעל גיזי ועוקר הנדר משרשו וא"ש.

ובמשל"מ פ"ד מהל' נדרים כ' דחרמי הקהל מתירין לעצמם מכאן ולהבא וא"צ התרת חכם הרי כמ"ש אף דנדאי נוגעים בדבר: רמב"ם (פ"ח מהל' נדרים ה"ב) מת או שעשה תשובה ה"ז מותר והביא במשל"מ בשם הראנ"ח שאם חזר לסורו חזר האיסור למקומו וראי' מתשו' הריב"ש שכ' בקונם לביתו מת או מקרו לאחר מותר ואם חזר וקנאו אסור וכ' דאינו דומה זל"ז דכאן דנתבטל הנדר משום דאדעתא דהכי לא נדר וכמ"ש במרע"ה שהתיר לו השי"ת שבועתו שילך למצרים כי מתו כל האנשים והענו דתן ואבירים היתכן שבאם יעשרו יחזור האיסור הואיל דבטל הנדר מעיקרו משא"כ בהריב"ש דרק שאין דבר הנאסר פינו שמקרו שפיר חזר לאיסורו עכ"ל: והנלע"ד דלכאורה למה הי' צריך התרה במרע"ה ול"ד לכאן במת ועשה תשובה וע"כ מטעם דשבועתו הי' ברצון טוב כמש"ל משא"כ הכא דנשבע בע"כ משום שנאתו באיש שהוא שלא יפנס אצלו ומש"ה א"צ התרה כלל ובעובדא דראנ"ח שאמר מפני שאבי רע מש"ה א"צ חרטה והתרה כלל ודומה להפרת הבעל דא"צ חרטה ולכן אם הי' הנדר בטעות וכמ"ש בגמ' (נדרים ס"ה) דאם הי' מת מתחלה בשעה שנדר או עשה תשובה מעיקרא ולא הי' הנדר חל כלל הפל מודים שאין האיסור חוזר למקומו ימש"ה א"ש דלא תקשה להראנ"ח ממרע"ה דשם צריך התרה והא דא"צ התרה במת כו' משום דתולה נדרו בדבר במפורש משום שאבי רע משא"כ במרע"ה דסתם נשבע וממילא אחר התרה אין סברא שיאסר וכן בכל נדר שהתיר החכם ויצא בהיתר כמ"ש פיו"ד סי' י"ח לענן הספין ובגמ' (ב"ב ד' ב') גבי מקיף פירש"י דמש"ה פטור מפני שפך יצא ופאי מב"ד וכמ"ש מפך לדעתו בדין דשף מטבעש"ח דאי' בגמ' ב"ק (צ"ח) דפטור ואם אח"כ עשה היזק נזכר ג"כ פטור מטעם הנ"ל וה"ל פשוט דאינו חוזר האיסור אחר התרה משא"כ בראנ"ח דא"צ התרה וחרטה רק דניתר משום, הא דפירש שאבי רע מש"ה שפיר חזר לאיסורו אבל במת

ועשה תשובה מעיקרו דאין פאן נדר כלל דומה להתרה ולכו"ע מותר: רמב"ם (פ"א מהל' בית הבחירה) אין עושים כל הפלים מתחלתן אלא לשם הקדש ואם נעשו מתחלתן לשם הדיוט אין עושין אותן לגבוה וכלי גבוה עד שלא נשתמש בהם לגבוה רשאי להשתמש בהם הדיוט ומשנשתמש בהם לגבוה אסור להדיוט אבנים וקורות שחצבן מתחלה לבהכ"נ אין בונין בהר הבית עכ"ל.

ובתוספתא דמגילה פ"ב אי' בלשון שחצבן להדיוט ועכ"מ שם ואפשר דתליא במחלוקת הראשונים אם קדושת בהכ"נ דאו' או דרבנן. והקשה בפר"ד על הרמב"ם מהא דקיי"ל להלכה הזמנה ל"מ היא ולמה יאסר לגבוה בנעשו להדיוט.

ועוד הק' מגמ' (מנחות כ"ב) דיליף מפסוק אשר על המזבח דעצים ג"כ דוקא שלא נשתמש בהם הדיוט ופריך ממוריגים וכלי בקר דארונה היבויסי ומשני בחדתי ולהרמב"ם מה מהני.

ועוד הקשה להירושלמי פ"ב דסנהדרין בפסוק ותהינה צרורות כו' ריבפ"ז בשם ר"י דלכוף את יצרו לא הוזכר דוד לפלגשיו ולרבנן דקסרין מדינא אסורים לדהמע"ה מפני שנשתמש בהם הדיוט וכו"ח מפלי הדיוט שנשתמש בהם הדיוט שאסור למלה.

וא"כ לפ"ז יש לנו קו"ח לכלי הקדש שנשתמש בהם הדיוט שאסור להקדש וזה לא שמענו ולא ראינו. ועוד הקשה בתוס' (גיטין ו') זבוב מצא כו' שכ' בהא דלא הוזכרה בעלה מפני שאין דרכם להחזיר וראי' מפסוק ותהינה צרורות וזה לא מהירושל' מוכח דמותרין בין לר"י דלכוף את יצרו ובין לרבנן דדוקא במקום מלה: והנלע"ד ליישב כ"ז עפמ"ש מעשה אברהם ועו"פ להלכה דבגין בהמ"ק ובהכ"נ פעי לשמה כמ"ש נעשו לי מקדש לי לשמי ומש"ה אסור לבנות ע"י עכו"ם דאדעתא דנפשי' קעביד וא"ש הא דנאסר לגבוה בנעשה לשם הדיוט מטעם דבעינן לשמה.

והא דמנחות בעצים דמשני בחדתי. י"ל עפמ"ש התוס' תמורה (ד' ב') ד"ה רבא לענין צורם אונן בכור דלא תקשי מהא דקיי"ל אי עביד ל"מ משום דאף דנצורם ממילא ג"כ מותר ומה לנו אם לא אהני מעשיו וה"נ מציינו ביו"ד סי' צ"ד ס"ג לענין בב"ח דהכלי שנאסר מבב"ח מותר להחם מים בתוכה לחוף הראש כמ"ש הט"ז בשם התו"ח והכא בהפלים דארונה מוריגים וכב"ק הואיל ובקעץ להסקה אין לזה שום תועלת במה שנעשו תחלה פלים להדיוט דדוקא לענין להשתמש בהפלים דאהני מעשי הפלים שעשאן מתחלה להדיוט משא"כ בעצי הסקה דאין לנו במעשה הפלים פלוג' וכן א"ש בהא דכלי קודש שנשתמש בהם להדיוט לא נאסר לגבוה מטעם קו"ח דנעשה מתחלה לשם הדיוט דשם רק מטעם דבעינן לשמה משא"כ בכלי מלה שפיר ילפינן קו"ח דנשתמש להדיוט אסור למלה מטעם פבוד מלכים ולא מטעם לשמה: אמנם יקשה דלמה נוהגין לבנות בגין בהכ"נ ובמד"ר ע"י עכו"ם לפמ"ש דבעינן לשמה נקדים בזה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד פ"ו מהל' בהב"ח לענין קדושת המקדש אי בטלה דלהרמב"ם קדושת המקדש וירושלים לא בטלה דשכינה לא בטלה וז"ל הרמב"ם שם הט"ו לפיכך מקריבין אעפ"י שאין בית ואוכלין ק"ק בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת מחיצה ואוכלים ק"ק ומע"ש בכל ירושלים אע"פ שאין חומה שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא ושם הט"ז וז"ל ולמה אני אומר בקדושת מקדש וירושלים כו' ובשאר א"י לשיעור ומעשרות

לא קדשה לעת"ל לפי שקדושת המקדש כו' וה"ה אומר ונהשימותי כו' ואמרו ו"ל אע"פ ששוממין בקדושתן כו' עכ"ל.

והקשה הראב"ד מפ"א דמע"ש לקח כו' במזיד יעלה ויאכל ואם אין מקדש ירקבו ומגמ' (ב"מ נ"ו) דנפול מחיצות וכ"ה בכ"מ בצ"ע מהא והרמב"ם בעצמו פסק פ"ז מה' מע"ש והנלע"ד בזה עפ"מ"ש בס' ישמח משה בענין נדבות המשכן שהוצרך לקבל מכל נדבתהלא הי' פסוף וזהב ואב"ט לכל א' מ' ישראל די והותר כמ"ש דעם המן ירד להם אב"ט כמ"ש בתרגום יונתן והנשיאים הביאו ר"ל ענני פבוד אף י"ל מפני שנתמשכן בעוה"ר ונשפך חמתו ית' עליהם ולטובתנו שלא נאבד ח"ו ולא יהי' כליון לנו ח"ו ונדבות ישראל הוצרך להיות הן בפועל הן במחשבה טהורה וז"ש אשר ידבנו לבו כו' תרומתי וזאת התרומה כו' ושתי קדושות הן.

(א) מקדש ד' מהמחשבות טהורות בנדבת הלב. (ב) מקדש ישראל מהמעשה בפועל וכשנחרב ונתמשכן בעונינו וגלה יקרינו מ"מ מקדש ד' לא בטלה וא"ש פסק הרמב"ם דשכינה לא בטלה וקדשה לעת"ל ומקריבין אע"פ שאין בית והא דפסק הרמב"ם פ"א מהל' מע"ש דאין אוכלין מע"ש אלא בפני הבית היינו מטעם גזה"כ דאתקש לבכור כמ"ש בגמ' (מכות י"ט) ובתוס' (זבחים ס') אף למ"ד קדשה לע"ל והא דכ' הרמב"ם פ"ו מהבהב"ח גם מע"ש היינו משום דנקט לשון המשנה וברייתא פצורתה וכמ"ש (מגילה ט') אבל באמת להלכה מע"ש אין אוכלין בירושלים בזה"ז וירקבו: וא"ש דבוגין ע"י עפ"מ"ש עפ"מ"ש תוס' (זבחים ג' ע"ז כ"ו גיטין כ"ב) דעכו"ם סתמא עושה וכמ"ש במילה ימול ארמאי אף דגם מילה בעי לשמה וע"כ משום דמילה צערא לינוקא סתמא לשמה קאי וכן בקדשים משא"כ בגט עיי"ש וכמ"ש בענין סופה וד' מינין דמשום טרדא דמצוה וחסרון פיס אמרינן סתמא לשמה וה"נ די"ל גם בבגין בהכ"נ ועוד דמקדש ד' כבר נבנה מנדבת הלב שפיר אמרינן דהבגין בפועל ומעשה סתמא לשמה: וכן א"ש קושית אחרונים שהקשו מגמ' גיטין מ"ב) עבדי שהי' כבר ולמה דרשו ו"ל מפסוק ונהשימותי את מקדשיכם דבקדושתו עומד אף לאחר שנחרב כמ"ש (מגילה כ"ט) בהכ"נ שחרב כו' ונאמר ג"כ מקדשיכם שהי' כבר דשם הי' לו קנן הגוף בהעבד משא"כ כאן מדכתיב בלשון מקדשיכם ולא בלשון מקדשי כמ"ש מקדשי תראו ועשו לי מקדש וע"כ דמקדשי לא בטלה רק מקדשיכם ר"ל הנעשה בפועל וכמ"ש"ל ולכן אסור להשתמש בה תשמיש בזוי אף בחורבנה ועוד א"ש קושית הטו"א (מגילה שם כ"ט מ'במות ו') דיליף מקדש משבת דלעולם אסור והכא גליף מהא דנהשימותי כו' דברמב"ם פ"ו שם מבואר היטב הא דיליף משבת היינו לענין מורא מקדש וכבודו כמו שהי' בבנינו ואין שום חילוק וזה לא מוכח מפסוק ונהשימותי כו' דעכ"פ בטל מקדשינו והו"א דקל קדושת המקדש מבקודם דבעינו לעולם ב' קדושות קמ"ל הילפותא משבת דלעולם אסור כמו בבנינו וא"ש מדרש ורש"י ו"ל ויברך אותם משה מה ברכה ברכם יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידכם ולכא"ו מבואר פן בפסוק ושכנתי בתוכם אף לפמ"ש א"ש דתשרה שכינתו ית' גם במעשי ידכם מלבד השראת שכינתו ית' ע"י נדבת לבכם שלא בטלה לעולם אף בחורבנה והכפול לשון בפסוק א"ש עפ"מ"ש ועתה יגדל נא פח ד' דבמעשי המצות מוסיפים פח כו' וז"ש מעש"י כוננה עלינו כנ"ל ועוד דמעש"י כוננהו ר"ל בהוספת פח פמ"ש"מ כביכול

באתערותא דלתתא לשם שמים בלב רמב"ם (פ"י מהל' יבום) בחיבי לאוין וחיבי עשה
אם בעלו קנו.

והקשו פולם והלא אין עשה דוחה עשה ומפני זה דחה רש"ל דבריו ו"ל והנוב"י תי'
דשוב לאחר שבעל אמרין מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה: והנלע"ד דלכאורה
לשיטת הריב"א (חולין קמ"ב) דהל"ת נדחה מפני העשה שפנגדה ועשה שעם הל"ת
קנים א"כ גם באלמנה לכה"ג מן הנשואין דגם להרמב"ם אינה מתיבמת ואם בעלו לא
קנו נימא דרק העשה נשאר ודמי לחיבי עשה דאם בעלו קנו.

אמנם נ"ל בהקדם קושיתי לשי' הריב"א למה לא נאמר הא דאהדרין' לאיסורא קמא
כמ"ש בתוס' (חולין צ"ח ב') ד"ה רבא ותוס' ע"ז ס"ז) ד"ה אר"י לר"ת דטכע"ק מה"ת
לוקה אף דיליף מגעולי מדין לרע"ק ורק ה"ל לאו הבא מכל"ע מ"מ אמרין אהדרה כו'
וכמו בגיזה דבכור בע"מ ופסוהמ"ק כו' והיכא דיש לפנינו עשה ול"ת וקיי"ל אין עשה
דוחה ל"ת ועשה ולשי' הריב"א הל"ת נדחה ונאמר אהדרין' כו' וממילא נשאר לפנינו גם
הל"ת תעוד דגם בחיבי עשה נאמר הואיל ולא אתי עשה ודחי עשה ממילא דנשאר הל"ת
דאשת אח לפנינו: אף י"ל בכ"ז עפמ"ש התוס' (ביצה י"ב) בגמ' שם אי' השוחט עולת
נדבה ביו"ט לוקה הא מני ב"ש דאי ב"ה דס"ל מתוך כו' והקשו בתוס' דהא ס"ל גם
לב"ה נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט נתי' דרק מטעם לאו הבא מכלל עשה לכם ולא
לגבוה והקשו עוד מהא דגו"ז פסולי המוקדשין דלוקה אף דרק לאו הבא מכ"ע תנבוח
ולא גיזה ואפ"ה לוקה משום דאמרין אהדרין' לאיסורא קמא ר"ל ללאו שהי' בו קודם
שנפסל ותי' דהתם לא קאמר ההיתר מפורש בגיזה דפסוהמ"ק מש"ה שפיר אמרין
אהדרין'.

משא"כ ה"א דהיתר מפורש אונכל נפש וגם מתוך לא אמרין אהדרין' כו' פיון דאשכחן
דהותר בהדיא ורק למאי דאהדרין' אהדרין' עיי"ש: וכן א"ש עפמ"ש גמ' (יבמות ז ב')
לענין דהותר אשת אח במקום מצוה ואפ"ה במקום איסור אחר יש לנו גלוי דעת בתוה"ק
דילפינן מאחות אשה דאינה מתיבמת ולכן יש לנו לומר למאי דאהדרין' אהדרין' ומש"ה
במקום עשה לחוד לא אמרי' אהדרין' לאיסורא קמא כמו אשת אח שיש לה בנים וא"ש
דלשיטת ריב"א הל"ת נדחה ורק העשה נשאר הואיל וההיתר דעשה דוחה ל"ת מפורש
רק דאהדרין' לענין ל"ת ועשה שפיר אמרין למאי דאהדרין' כו' וא"ש דברי הרמב"ם
בחיבי עשה דאם בעלו קנו וממילא לשיטת הריב"א יש עליו מצוה הואיל ודחי ל"ת
ומש"ה פסק הרמב"ם בעלו קנו בחיבי עשה הואיל וקנים המ"ע וכה"ג תי' הנוב"י
משא"כ במקום ל"ת ועשה דלא ניתן לדחות אף דהל"ת נדחה: ונקדים עוד דספק בדין
מילה אם בעינן פח גברא ורא' מהא דב' תינוקות דר"י פוטר דטעה בד"מ ועשה מצוה
ולכאורה נימא דאי עביד ל"מ ולא שנייה בכאן תי' המהרי"ט דלא יתקון האיסור דמילה
הנה תיקון דאל"כ מקלקל בחבורה פטור ואם לא מהני הנה מקלקל י"ל עפמ"ש תוס'
תמורה בצורם אונן בכור דלא בעי פח גברא וכן לכו"ע אי עביד מהני וע"כ דגם מילה
א"צ כח"ג וממילא ג"כ מהני.

וכנה א"ש גמ' (נדרים ל"א ב') אמול ואצא ספנה הוא לו והקשה הרא"ם הא וחי בהם
לא נאמר לב"נ דע"כ צ"ל אהדרין' לאיסורא קמא ר"ל דאף במקום ספנה מחויב למול

בְּנוֹ וְכָאֵלּוּ אֵין שׁוּם סַפְנָה וּלְפַמ"שׁ הוֹאִיל וּמְפֹנְרֵשׁ הָאִיסוּר דְּסַפְנָה בְּב"נ כַּמ"שׁ שׁוֹפֵף דָּם
הָאָדָם כּו' וְאִף בְּסַפֵּק סַפְנָה מְמִילָא דְאִמְרִינֵן אִף דְּלִב"נ עֲדִין לֹא נֶאֱמַר וְחֵי בְּהֵם מ"מ
אִמְרִינֵן דְּהֵנָּה רְשׁוּת בְּב"נ לְמוֹל בְּמָקוֹם סַפְנָה מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל דְּאִסוּר לְמוֹל בְּמָקוֹם סַפְנָה
וְעוֹבֵר עַל אִיסוּר דַּפ"נ: וּבִזָּה א"שׁ מַה שֶּׁהִקְשׁוּ לְשִׁיטַת רִיב"א דֵּהַל"ת נִדְחָה לְמָה חֲזִיב
לר"א בב' תִּינוּקוֹת הָא ל"ת נִדְחָה וּמְמִילָא לִיכָא פֶּרַת.

דְּלַפְמ"שׁ דָּגַם לְרִיב"א אֶהְדְּרָה לְאִיסוּרָא קִמָּא דְּהִתּוּרָה דִּנְקָא הִתִּירָה לְמוֹל בְּשַׁבָּת מִילָה
בְּזַמְנָה כַּמ"שׁ וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי אִפִּי בְּשַׁבָּת וְדָמִי מִמֶּשׁ לְתַזְבַּח וְלֹא גִיזָה דְּזַבִּיחָה לְבַד הִתּוּרָה
מְכַלל הָאִיסוּר וְגִיזָה נִשְׁאָר בְּמָקוֹמוֹ כְּקוֹדֶם הַפְּסוּל וְכִמוֹ גְּעוּלֵי מִדִּין וְה"נ דְּמִלְאֶכֶת שׁוֹי"ט
נֶאֱסַר בְּסֵתָם וְרַק מִילָה בְּזַמְנָה הִתּוּרָה אֲבָל שְׁלֹא בְּזַמְנָה נִשְׁאָר בְּמָקוֹמוֹ וְא"שׁ דְּאִף דֵּהַל"ת
נִדְחָה לְעֲנִין דְּלֹא אִמְרִינֵן אֶהְדְּרִי לְאִיסוּרָא קִמָּא מ"מ הַל"ת וְהִפְרַת נִשְׁאָרוֹ בְּמָקוֹמָן הוֹאִיל
וְאֶהְדְּרִי לְעֲנִין זֶה דְּאִין עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וְעֲשֵׂה וּבכ"ז נו"ל לִיִּשְׁב קוֹנֶשֶׁת הַתּוֹס' חוֹלִין
שָׁם שֶׁהִקְשׁוּ לְשִׁיטַת רִיב"א מִגַּמ' (פְּסָחִים מ"ו) דְּקֶאֱמַר אַחֲרֵיכֶם לֹא לְחִיב וְהָא בְּשִׁלּוּחַ
הַשֶּׁן דְּמִשְׁנֵי דְלֹא עֲבָרָה מִשְׁמַע דָּאֵם לֹא עֲבַר יֵשׁ כָּאֵן עֲשֵׂה וְל"ת עֵי"שׁ וִי"ל דְּשָׁם בִּיּו"ט
הוֹתֵר אֲנֹכֶל נֶפֶשׁ מְפֹנְרֵשׁ וְכַנ"ל בְּתוֹס' (בִּיצָה י"ב) וְעוֹד נ"ל דְּלִכְאוּרָה לר"י דְּפּוֹטֵר בְּטָרוּד
בְּדב"מ נֶאֱמַר הַכֹּל דְּאִי עֲבִיד לֹא מְהִיב וְלִיחֲזִיב אִף לַפְמ"שׁ י"ל דְּהִתּוּרָה גִּילָה לְנוּ רַק
דְּאִין מִילָה שֶׁלִּב"ז דוּח"שׁ אֲבָל לֹא בַּה' לוֹ תִּינוּק לְמוֹלוֹ בְּזַמְנָו וְטָרוּד בְּדב"מ וְאִמְרִינֵן
סָבְרָא דְאֶהְדְּרִי לְמִלְתָּא קִמָּא דְקִיָּים מִצְוַת מִילָה כָּאֵלּוּ לֹא הִי אִיסוּר שַׁבָּת וְרַק דְּפָטוּר
מִמִּצְוַת מִילָה בְּמָקוֹם שֶׁאִינוּ טָרוּד בְּדב"מ: